

Anders Winds translokationtale

Taler

Anders Wind
Retor på Allerød Gymnasium

Dato

28. juni 2024

Sted

Allerød Gymnasium

Kære studenter

Hjerteligt tillykke med jeres studentereksamen.

Jeg vil gerne starte med at tale lidt om døden...eller i hvert fald om et dødsfald. Det er måske ikke nogen særlig god idé, når man har samlet et rum fuld af enormt glade og festlige mennesker, men jeg vil alligevel gøre forsøget, og så må I jo hænge på og se om det ender lykkeligt til sidst.

For tilbage i april døde den amerikanske forfatter Paul Auster, som også opnåede enormt stor popularitet her i Danmark. Dem af jer der var til skriftlig eksamen i engelsk A burde kende ham, for han indgik faktisk i dette års skriftlige eksamenssæt. Hans død fik mig til at tænke over de mange gode læseoplevelser, jeg selv har haft med hans værker, og hvordan hans bøger havde haft stor betydning for mig, særligt da jeg var yngre. Og da jeg skulle skrive den her tale til jer, kom jeg helt naturligt til at tænke på romanen Moon Palace, som jeg skrev det der var datidens SRP om, da jeg selv gik i gymnasiet.

Jeg kom til at tænke på, hvordan jeg ikke helt havde fået læst bogen færdig inden skriveperioden startede, og hvordan jeg i sidste ende måtte sidde oppe til meget, meget sent natten inden aflevering for at blive færdig, men jeg husker dog også de spændende indsigter jeg opnåede ved at fordybe mig i emnet og stoltheden ved at få afsluttet et stort projekt. Måske I kan genkende noget af det fra jeres egen SRP-proces, måske I oplevede det anderledes, men under alle omstændigheder, så har I begået en stor bedrift, ikke blot ved at lave SRP, men ved i det hele taget at tage en studentereksamen. Det kræver en stor indsats; det kræver vedholdenhed, det kræver fordybelse, det kræver nysgerrighed, det kræver samarbejdsevner, det kræver disciplin – det kræver rigtig mange ting. Derfor vil ikke bare jeg, men også jeres familier og lærere, som er her i dag rigtig

gerne hylde jer for bedriften – det er rigtig godt gået.

Men det var nu ikke mine tanker om SRP, der er hovedårsagen til at jeg står her og taler om Moon Palace. For i bogen kan man læse om hovedpersonen Marco Fogg der i den første del af bogen mister sin eneste slægtning, onkel Victor, og derefter begynder på en deroute, hvor han ender som hjemløs i Central Park i New York. I resten af bogen sker der en masse andet, men undervejs i denne her deroute gør han sig nogle livsrefleksioner, og jeg vil gerne lige læse en af dem op for jer:

”Jeg havde mistet evnen til at tænke fremad, og uanset hvor meget jeg prøvede at forestille mig fremtiden, kunne jeg ikke se den for mig, jeg kunne slet intet se. Den eneste fremtid der nogensinde havde tilhørt mig, var den nutid jeg på det tidspunkt levede i, og kampen for at forblive i den nutid havde gradvist overvældet alt andet. Jeg havde ikke længere idéer.

Øjeblikke udfoldede sig et ad gangen, og for hvert øjeblik stod fremtiden foran mig som et tomrum, et hvidt ark af uvished. Hvis livet var en historie, som onkel Victor ofte havde sagt til mig, og hvert menneske sin egen histories forfatter, så digtede jeg min undervejs. Jeg skrev uden plot, skrev hver sætning som den faldt mig ind og nægtede at tænke på den næste. Det kunne måske være meget godt, men spørgsmålet var ikke længere hvorvidt jeg kunne skrive historien lige ud af hovedet. Spørgsmålet var hvad jeg skulle stille op, når pennen løb tør for blæk.” (kapitel 2, s.57-58)

Nu sidder I måske og tænker ”Hvad har han gang i?”, ”Vi troede det skulle være en festdag, og så står han der, og taler om at miste evnen til at se fremad og om fremtiden som et tomrum og et hvidt ark af uvished.” ”Sidste år har jeg hørt at han sang Thomas Helmig og alt muligt sjovt!” Men når jeg har valgt det her citat, så er det fordi jeg synes, at tanken om at være forfatter til sin egen historie er rigtig relevant og overvejelsen om hvorvidt man skriver ud fra et plot eller om man digter undervejs, er rigtig vigtig og virkelig væsentlig for den dannelsesproces, som I har været igennem i jeres gymnasietid.

Dannelse

Der er sket virkelig mange stor ting i den tid, hvor I har gået i gymnasiet

Efterdønningerne af coronapandemien
Krigen i Ukraine
Krigen i Mellemøsten
Kvantespringet for kunstig intelligens

Begivenheder der forståeligt nok vækker bekymring hos mange og som måske gør det svært at se en fremtid, ligesom det var for Marco Fogg i citatet fra før.

Men jeg håber, at I gennem den dannelsesproces, som I har været igennem i gymnasiet har fået den ballast der skal til for at gribe pennen og styre forfatterskabet over jeres egen livshistorie, at I selv tager styringen over plottet, at I ikke lader jer styre af udfordringerne, selv om de kan forekomme store, men at I tør at tage livtag med dem. Og at I kan se det skønne i en verden der sommetider kan forekomme skør.

Lige nu er det der fylder mest hos jer nok en enorm lettelse og en stor følelse af frihed over at kunne slippe de mange pligter som følger med gymnasiet – ja, og så tror jeg også at den fest I skal have i dag, fylder lidt. Men hvis I lige tør slippe nuet et øjeblik, og tænker lidt over hvad I egentligt har fået ud af at gå i gymnasiet, så er den brede fagrække jo i den grad med til at give jer perspektiv på den verden, som vi lever i- Fysik, idræt, matematik, historie, engelsk, billedkunst. Ja, alle jeres fag har givet jer fortolkningsrammer gennem hvilken I kan se verden og forholde jer til verden. Det har forhåbentligt også bidraget til, at I har fået nogle personlige ståsteder, at I blevet mere klar over hvem I er, og hvad I lægger vægt på i jeres liv. Det er for mig essensen af dannelse, og hvis man har det, så kan man også begynde at skrive sin egen historie, så kan man være herre over sit eget liv.

Den ballast, den dannelse, skal I bruge til ikke bare at gå ureflekteret gennem livet, men til at omfavne verden og til at håndtere, at der sker ting både i den store verden, som krig og klimakrise og i den nære verden, sygdom og sorg, som vi ikke kan kontrollere. Den ballast, de ståsteder og værdier I har opbygget, kan I bruge til at tage kontrollen over plottet i jeres egen livs fortælling.

Kritisk tænkning

Et andet vigtigt element, som I har arbejdet med i jeres gymnasietid som jeg også gerne vil fremhæve her udover dannelsen, er kritisk tænkning. I undervisningen er I blevet trænet i at vurdere, analysere, argumentere, udtrække essensen af en sag og diskutere – I har med andre ord lært kritisk tænkning.

Vi lever i en tid, hvor mængden af fake news er stor, hvor store tech firmaer gerne vil stjæle både jeres opmærksomhed og jeres data og kunstig intelligens tilbyder al viden i verden, hvis blot I spørger. Der er med andre ord rigtig mange som gerne vil have indflydelse på plottet i jeres livshistorie, som gerne vil være penneførere for jer.

Derfor håber jeg også at I ikke blot benytter jeres evner inden for kritisk tænkning på jeres videre studier, men også i hverdagen - at I tager stilling til den verden som I møder og træffer beslutning på baggrund af det. At I ikke lader jer trække rundt af andre, men at I selv fører pennen i jeres egen livshistorie. Og at I gør det med høj moral.

Da I gik i 2.g skete der det, at kunstig intelligens pludselig blev hvermandseje i form af særligt ChatGPT. Et på mange måder fantastisk redskab, hvor man blot skal spørge for at få ret konkrete og brugbare svar inden for alverdens emner. Sådant en Chatbot kan være en god faglig sparringspartner, men som med andre redskaber, skal det ikke bruges ukritisk. Det var der en enkelt eller to af jer der glemte, da muligheden for at få lavet hele eller halve afleveringer via kunstig intelligens dukkede op. En del af jer har udgivet chatbottens arbejde for jeres eget, fordi det var nemt og fordi fristelsen var for stor. Jeg kan sandelig godt forstå, at I blev fristet, og jeg forstår også godt, hvis nogen af jer har tænkt, at skolesystemet har været en lille smule ude trit med virkeligheden, men måske I alligevel skulle have benyttet jer lidt mere af kritisk tænkning i den situation. For det første fordi I er gået glip af noget I skulle have lært, og for det andet, og vigtigst, fordi man ikke selv fører pennen i sin egen livshistorie, hvis man ukritisk lader som om, at andres arbejde er ens eget. Det er i bund og grund uærligt og det tror jeg egentligt ikke at nogen af jer har lyst til at være. Så jeg håber meget, at I vil bruge den kritiske tænkning fremadrettet, så I ikke lader andre digte på jeres vegne, og at I dermed slipper forfatterskabet over jeres egen livshistorie.

Fællesskab

Et tredje og sidste element fra jeres gymnasietid, som jeg gerne vil fremhæve, er vigtigheden af fællesskaber og vigtigheden af at kunne begå sig i fællesskaber.

Inde på kontoret går vi og taler lidt ud fra sloganet ”sammen er vi vores skole”, som jeg tror vi kommer til at udbrede lidt mere fremadrettet. Sammen, kan vi nemlig rigtig mange ting, hvis vi involverer os i hinanden og skaber noget sammen, så kan vi opnå store ting.

Når vi her på AG har inviteret jer til at deltage i udvalg, musical og AG Lounge og når vi har opfordret jer til at starte klubber, og til at lave noget sammen i klasserne eller når der er blevet arrangeret morgensamling eller sågar hønseskidning, så har det haft til formål at skabe et stærkt fællesskab. Men det har også haft det formål at vise jer, at ved at deltage, kan I gøre jer selv gældende på forskellige måder, og at jeres bidrag er vigtigt, og at I gør en forskel. Jeg håber, at I vil gå herfra som deltagere i verden og med forståelsen af, at vi udvikler os gennem fællesskaberne, at vi lærer at tage ansvar gennem fællesskaberne, og at vi kan finde støtte gennem fællesskaberne.

Så selv om man er forfatter til sin egen historie, så kan det nogle gange være godt at have nogle at skrive sammen med, nogle gange kan det være givende at skrive ud fra et fælles plot. Det håber jeg, at I har fået øjnene op for i jeres tid på AG.

Det er måske særligt vigtigt i perioder, hvor man som Marco Fogg i citatet har mistet plottet og befinder sig i en situation, hvor man digter undervejs. Ingen af os kan gå igennem livet uden op- og nedture, hvor tingene er svære. I sådanne situationer kan ballasten og støtten fra fællesskaberne give os retning og lade os finde tilbage til plottet. Det kan være med til at gøre, at vi finder en ny pen frem og skriver videre, hvis pennen er ved at løbe tør for blæk.

Afslutning

Kære studenter

Jeg indledte med at tale om et dødsfald, og derfor vil jeg afslutningsvist sige, at det har været enormt livsbekræftende at have jer i huset de sidste tre år, og at det er enormt livsbekræftende at fejre jer her i dag. Tak fordi at Allerød Gymnasium måtte være en del af plottet i jeres livshistorie, jeg håber at I kan bruge dannelsen, den kritiske tænkning og fællesskaberne i den videre fortælling og

ønsker jer alt godt.

Jeg dimitterer jer hermed

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anders-winds-translokationtale>